

04 อารมณ์กับปรากฏการณ์วิทยาสังคม

ดำเนินรายการและร่วมอภิปรายโดย ญัฐจรี สุวรรณภักดิ์

04-1 รากเหง้าวิวัฒนาการของพฤติกรรมการเสียสละ

สุดคณิง บุณรชดา คณะสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
pinkilogist@gmail.com

แนวคิดเรื่องพฤติกรรมการเสียสละ ความไม่เห็นแก่ตัวหรือการเห็นแก่ประโยชน์ของผู้อื่นของตนเอง (altruism) สร้างความฉงนมาเนิ่นนานในวงการวิวัฒนาการ เพราะถ้ายึดตามทฤษฎีวิวัฒนาการ “การคัดเลือกโดยธรรมชาติ” ของชาร์ลส์ ดาร์วิน (Charles Darwin) ซึ่งเชื่อว่าธรรมชาติจะคัดเลือกความแปรผันทางลักษณะบางประการ เพื่อให้สิ่งมีชีวิตดำรงอยู่และขยายพันธุ์ต่อไป การเห็นแก่ประโยชน์ผู้อื่นเป็นลักษณะที่ธรรมชาติน่าจะต่อต้าน เพราะไม่มีประโยชน์ต่อการให้สิ่งมีชีวิตดำรงอยู่ต่อไป ริชาร์ด ดอว์กินส์ (Richard Dawkins) กล่าวว่า รากเหง้าของมนุษย์คือความเห็นแก่ตัว แต่ถ้าเช่นนั้นทำไมเมื่อเรามองไปรอบๆ ตัวเรายังพบพฤติกรรมช่วยเหลือที่ไม่เป็นประโยชน์แก่ผู้ลงมือช่วยเหลือได้ ตัวอย่างที่ชัดเจนคือ กรณีของเวสลีย์ ออเทรย์ (Wesley Autrey) ในวันที่ 2 มกราคม พ.ศ. 2550 ณ กรุงนิวยอร์ก เมื่อเขาตัดสินใจฝากลูกสาวสองคนไว้กับผู้อื่นแล้วกระโดดลงไปช่วยชายวัย 20 ชื่อ คาเมรอน ฮอลโลเปเตอร์ (Cameron Hollopeter) ที่ตกลงไปในรางรถไฟใต้ดินก่อนที่รถไฟจะวิ่งเข้ามา ทั้งๆ ที่ทั้งคู่ไม่รู้จักกันและไม่มีความสัมพันธ์ทางเครือญาติ สุดท้ายแล้วทั้งคู่รอดมาได้เพราะหลบอยู่ในร่องระหว่างล้อรถไฟได้พอดี เพื่อตอบสนองความสงสัยดังกล่าว บทความนี้สำรวจศึษางานเขียนและงานวิจัยของนักวิชาการหลายแขนง ได้แก่ นักมานุษยวิทยากายภาพ นักจิตวิทยาและนักมานุษยวิทยา การถกเถียงแบ่งออกเป็นสองสายได้แก่ สายที่เชื่อว่ารากเหง้าพฤติกรรมการเสียสละสามารถอธิบายผ่านการได้รับผลประโยชน์ตอบแทน (return-benefit) และอีกสายที่ศึกษาทารกและลิงชิมแปนซีแล้วถกเถียงว่าพฤติกรรมการเสียสละนั้นเกิดได้โดยไม่จำเป็นต้องมีสิ่งตอบแทน แต่เกิดขึ้นจากการที่มนุษย์วิวัฒนาการมี “อารมณ์เห็นอกเห็นใจผู้อื่น” เป็นพื้นฐานซึ่งเป็นที่มาที่ก่อให้เกิดพฤติกรรมการเสียสละ ซึ่งผู้เขียนคล้อยตามข้อสรุปสายที่สอง

คำสำคัญ

พฤติกรรมการเสียสละ, วิวัฒนาการ, ความไม่เห็นแก่ตัว, การเห็นแก่ประโยชน์ของผู้อื่น, อารมณ์เห็นอกเห็นใจผู้อื่น

04-2 ดนตรีบำบัดกับคติจักรวาล ในแนวคิดของโบอียีส

รติ แพงน้อย วิทยาลัยดุริยางคศิลป์ มหาวิทยาลัยมหิดล ameli29@gmail.com

งานวิจัยชิ้นนี้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพเพื่อศึกษาปรากฏการณ์วิทยา ดนตรีบำบัดในแนวคิดของโบอียีสในประเทศไทย โดยเป็นการคำตอบว่าประวัติศาสตร์ด้านดนตรีวิทยาในมุมมองของดนตรีบำบัดในแนวคิด ผลงานบำบัดของโบอียีสมีความเป็นมา และปรากฏในประเทศไทยอย่างไร? มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อศึกษาประวัติศาสตร์ด้านดนตรีวิทยา ในมุมมองของดนตรีบำบัดในแนวคิดของโบอียีส 2) เพื่อศึกษาด้านปรากฏการณ์วิทยา รูปแบบการเยียวยาด้วยดนตรีบำบัด ผลงานบำบัดในแนวคิดของโบอียีสที่ปรากฏในประเทศไทย ผู้วิจัยเลือกวิธีการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยได้เลือกวิธีการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ 2 วิธี ได้แก่ 1) การวิจัยเอกสาร 2) การสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้างและการสังเกต โดยเลือกข้อมูลโดยยึดจุดมุ่งหมายของการศึกษาเป็นหลัก จากนักดนตรีบำบัดที่มีประสบการณ์มาก เกิดการแนะนำต่อ ๆ กันไปจากสถาบันวิทยาศาสตร์ทางจิต (Snowball Sampling) มีผู้เชี่ยวชาญรวมทั้งสิ้น 10 คน เพื่อได้ข้อมูลเชิงประสบการณ์ จากนั้นผู้วิจัยได้ใช้การตีความแบบตีความ (Interpretive)

ผลการวิจัยพบว่า 1) ดนตรีในจักรวาลเกิดจากการเคลื่อนไหวของดวงดาวในจักรวาล ส่งผลให้เกิดคติจักรวาล เสียงดนตรี วันเวลา ดนตรีในจักรวาลคือการโคจรของจิตที่มาจากพระจิตเจ้าเข้ามาเกิดในกายเนื้อ 2) ดนตรีในร่างกายมนุษย์เกิดจากการทำงานของดนตรีในจักรวาล คือ การทำงานของจักระ ศูนย์พลังงานในกายมนุษย์ เกิดดนตรีในร่างกายมนุษย์ จักระ ดนตรีในลักษณะ และดนตรีกับความว่างแท้ 3.) ดนตรี กับเครื่องดนตรี คือ เครื่องมือที่ใช้ในการแสดงความสัมพันธ์ของดนตรีทั้งสอง จากประสบการณ์ เกิดเป็นอัตลักษณ์ จากการเรียนรู้โดยใช้ขบวนการเรียนรู้จากการตีพิมพ์ทั้ง 4 ได้แก่ คือกายเนื้อ กายทิพย์ธาตุน้ำ กายทิพย์ธาตุลม และกายทิพย์ธาตุไฟ"

คำสำคัญ

ดนตรีบำบัด / โบอียีส / ผลงานบำบัด / จักระ/ กายทิพย์

04-3 กลวิธีการใช้ภาษาเพื่อสื่ออุดมการณ์ทุนนิยมในการ์ตูนตลกรายสัปดาห์ Linguistic Strategies Conveying Ideologies of capitalism in Weekly Gag-Cartoon Magazines

สุพรรณษา ภักตริกกร สาขาวิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี

ap.supansa4281@gmail.com

"บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาวิธีการใช้ภาษาเพื่อสื่ออุดมการณ์ทุนนิยมในนิตยสารการ์ตูนตลกรายสัปดาห์ คือ นิตยสาร ชายหัวเราะ และ มหาสนุก ที่พิมพ์เผยแพร่ในช่วงปี พ.ศ. 2558-2559 โดยเลือกศึกษาจากการ์ตูนช่องจำนวน 20 เรื่อง แนวคิดที่ใช้คือแนวคิดวาทกรรมวิเคราะห์เชิงวิพากษ์ร่วมกับแนวคิดศาสตร์แห่งเรื่องเล่า

ผลการวิจัยพบว่าอุดมการณ์ทางการเมืองประกอบไปด้วยอุดมการณ์ย่อย 2 ชุด ชุดแรกคือ ผลประโยชน์ทางการเงินเป็นสิ่งสำคัญต่อผู้ประกอบการ ชุดที่สองคือผลประโยชน์ทางการเงินและวัตถุเป็นสิ่งสำคัญต่อผู้คนในสังคม โดยมีกลวิธีทางภาษาคือ สหบท มูลบท ประโยค น้ำเสียง โครงเรื่อง และภาษาภาพ อุดมการณ์เหล่านี้มีความสัมพันธ์กับปฏิบัติการวาทกรรมทุนนิยมประเภทอื่นในสังคมไทย

This research aims at studying linguistic strategies which convey Ideologies of capitalism in weekly gag-cartoon magazine, Kai-Hua-Roh and Maha Sanook, published during 2014-2015, 20 stories; through critical discourse analysis, involved with conception of narratology.

The results revealed that Ideologies of capitalism consist of 2 sub-ideologies: financial benefits are important for trader and financial benefits and material are important for people in society. Various linguistic strategies were manipulated for representing these ideological concepts including the use of intertextuality, presupposition, lexical, sentences, tone of a literary, plot, visual communication, These ideologies involved with other discursive practice in Thai social."

คำสำคัญ

"กลวิธีการใช้ภาษา อุดมการณ์ทุนนิยม การ์ตูนตลกรายสัปดาห์ Linguistic Strategies, Ideologies of capitalism, Weekly Gag-Cartoon magazines"

04-4 อารมณ์ในขบวนการเคลื่อนไหวศึกษา : จากฝูงชนบ้าคลั่งสู่ผู้มีเหตุผล

อุเชนทร์ เชียงแสน สำนักวิชารัฐศาสตร์และนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์

c.cheangsan@gmail.com

เมื่อเข้าไปอยู่ในการเคลื่อนไหวทางสังคม จะพบว่า “อารมณ์” เป็นองค์ประกอบและหลายครั้งมีบทบาทสำคัญในการทำงานและพลวัตของในขบวนการเคลื่อนไหวเสมอ แต่ในงานศึกษาจำนวนมากมักถูกละเลยหรือมองข้ามมิติ “อารมณ์” ไป ปรากฏการณ์ลักษณะนี้ไม่เพียงเกิดขึ้นในขบวนการเคลื่อนไหวศึกษาในไทยเท่านั้น แต่รวมถึงในต่างประเทศด้วยเช่นกัน แม้ว่าในระดับสากล “อารมณ์” จะถูกนำมาถกเถียงหรือศึกษามากขึ้นในรอบหลายปีที่ผ่านมา แต่อย่างไรก็ตาม ยังคงได้รับความสนใจน้อยมากในการศึกษาของไทย ดังนั้น บทความนี้จึงต้องการ 1) อธิบายว่าเหตุใด “อารมณ์” จึงถูกละเลยในการศึกษาหรือกรอบทฤษฎีหลักในการศึกษาขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคม โดยชี้ให้เห็นว่ากรอบข้อถกเถียงหรือพัฒนาการของทฤษฎีเหล่านั้น มีส่วนสำคัญในการผลักดันให้อารมณ์ไปอยู่ชายขอบ 2) เสนอข้อถกเถียงว่าอารมณ์มีความสำคัญอย่างไรต่อขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคม และการนำ “อารมณ์” กลับมาในการศึกษาจะช่วยขยายมุมมองหรือความเข้าใจขบวนการเคลื่อนไหวให้มีมิติและกว้างขวางขึ้น โดยใช้ข้อมูลสำรวจข้อถกเถียงเหล่านี้จากหนังสือหรือบทความวิชาการที่เกี่ยวข้องในโลกภาษาอังกฤษ

คำสำคัญ

อารมณ์ (Emotions), ขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคม (Social Movements), ขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมศึกษา (Social Movements Studies)